سرمقاله

بازار و بانک مرکزی در عصر AI

دکتر پویا جبل‌عاملی/ اقتصاددان

● نواح حراری اخیرا در مصاحبه‌ای با نشریه اکونومیست گفت که طی یک دهه آینده، هیچ انسانی در کره خاکی نمی‌داند سیستم مالی که به‌دست هوش مصنوعی ساخته شده، چگونه کار می‌کند. شاید به نظر این جمله بدبینانه باشد، اما همه ما معترفیم که احتمال وقوع آن بالاست. البته یک پارادوکس آزاردهنده در این جمله وجود دارد. سیستم مالی متکی بر «اعتماد» است. اگر مردم اعتماد نکنند نه بانکی ایجاد می‌شود و نه موسسه مالی.

تاکنون ممکن بوده مردم عادی از فرآیند و ابزارهای مالی آن چنان سر در نیاورند، اما به‌واسطه «اعتماد» بانک‌ها و صندوق‌های مختلف مالی به جای آنها در بازارهای مالی مشارکت داشتند. اکنون چگونه ممکن است سیستم مالی بر مبنای اعتمادی به‌وجود بیاید که هیچ‌کس از آن سر درنمی‌آورد؟ پاسخ می‌تواند آن باشد که با اعتماد به هوش مصنوعی. اما همین اعتماد نیز امروز مخدوش است. با وجود این پارادوکس، باز از این سناریو نمی‌توان چشم‌پوشی کرد که حداقل در کوتاه‌مدت، ممکن است سطح اعتمادی ایجاد شود و سیستم مالی بر سرکار آید که تنها هوش مصنوعی از زیر و بم کارکرد آن خبر دارد. جایی که مشخص نیست تغییر روند بازارهای مالی اثر یک شوک است یا تصمیم AI؛ جایی که هر لحظه باید احتمال تبانی و بالابردن قیمت و سپس فروش (Pump and Dump) را داشت و حتی آربیتراژکنندگان نیز دیگر نمی‌توانند مانند قبل عمل کنند؛ زیرا بازارها می‌توانند سریع معکوس شوند. به نوعی حتی سیگنالینگ قیمت نیز اطلاعات واضحی از خود بروز نمی‌دهد. اما حال نکته حساس دیگری از راه می‌رسد. سیاست پولی، سیاست احتیاطی کلان و خرد و اصولا نظارت بر پدیده‌ای که نمی‌دانی چگونه کار می‌کند، چگونه میسر است؟ در این سناریو بانکداران مرکزی چگونه باید سیاستگذاری کنند؟

سیاستگذاری مدرن پولی مبتنی بر فهم متقابل بین بازار و بانک مرکزی است. به عبارت دیگر سیاستگذار از طریق مدل‌سازی رفتار عاملان اقتصادی، واکنش آنان را به هر سیاست پیش‌بینی می‌کند و از سوی دیگر، با تکیه بر قاعده پولی و سیاست ارتباطی، رفتار و فکر و سیاست خود را برای عاملان فاش می‌سازد و ادبیات موضوع و تجربه به عینه نشان داده که این شفاف‌سازی یاری‌گر بانک مرکزی در رسیدن به اهدافش است. بنابراین نوعی «درک متقارن» بین مردم و بانک مرکزی وجود دارد. AI وضعیت را به «عدم تقارن درک» مبدل می‌سازد. به عبارت دیگر در عصر هوش مصنوعی ما به جای مشکل «عدم تقارن اطلاعات» با «عدم تقارن درک» مواجهیم.

در شرایط فعلی، بانک مرکزی با دانستن چگونگی واکنش بازارهای مالی به سیاست خود و سپس نوع اثرپذیری بخش واقعی اقتصاد به آن واکنش که اصطلاحا به آن مکانیسم انتقال می‌گوییم، از ابزارهای سیاستی خود استفاده می‌کند. در شرایط عدم تقارن درک، مکانیسم انتقال مبهم است. به عبارت دیگر، بانک مرکزی نمی‌داند، واکنش بازارهای مالی به سیاست احتمالی او چگونه است. چرا نمی‌داند؟ چون بازارهای مالی که توسط AI اداره می‌شود با دانستن تابع واکنش بانک مرکزی، خیلی قبل‌تر منتظر سیاستی که امروز بانک مرکزی رخته است، بودند. در واقع در بازی میان فعالان اقتصادی-بخوانید AI- و بانک مرکزی، این AI است که غالب است و عملا در این فضا، سیاست پولی معنا پیدا نمی‌کند. همین وضعیت در مورد سیاست‌ها و نظارت‌های مختلفی که بانک مرکزی عهده‌دارش است نیز صادق است. وضعیتی را در نظر بگیرید که AI درک کند، بانک مرکزی واقعا متعهد به قاعده عدم نجات فلان موسسه مالی نیست، در این حالت موسسه مالی را به کژمنشی حاد هدایت می‌کند و در آخر مطمئن است که این به نفع موسسه است و البته هزاران مثال دیگر!

نمی‌توان کتمان کرد که این یک انقلاب در بازارهای مالی است و بانک مرکزی نیز شاید در این بین بهتر بداند که امر سیاستگذاری را به AI بسپارد و دیگر چه جهانی خواهد بود! اما به هر رو اگر واقعا سناریوی حراری رخ دهد، سیاستگذار نیز نیازمند ابزاری است که از درون خود آن سیستم بر آن سیاستگذاری کند. حتی اگر رئیس کل بانک مرکزی هم نداند چرا این سیاست پولی اتخاذ شده، اگر قرار باشد بازارهای مالی به AI اعتماد کند، سیاستگذار هم چاره‌ای جز این کار ندارد!

سازمان آگهی های
روزنامه حدیث کرمان:
۰۹۳۶۳۷۲۱۷۱۶

وزیر امور اقتصادی و دارایی:

راه‌اندازی صندوق مولدسازی دارایی‌های دولت

وزیر اقتصاد از آغاز راه‌اندازی صندوق مولدسازی دارایی‌های دولت خبر داد و گفت: این طرح ابتدا با دارایی‌های وزارت اقتصاد اجرا می‌شود و طی یک تا دو هفته آینده به پایان می‌رسد.

به گزارش مهر، علی مدنی‌زاده، وزیر امور اقتصادی و دارایی در جلسه هیئت عالی مولدسازی دارایی های دولت، از راه‌اندازی صندوق مولدسازی دارایی‌های دولت خبر داد و اعلام کرد که برای ارزیابی دقیق و اجرای عملی این طرح، فرآیند قرار دادن دارایی‌ها در این صندوق ابتدا از خود مجموعه وزارت امور اقتصادی و دارایی آغاز شده است.

وی با اشاره به ابزارهای قانونی حاصل از مصوبه جدید تأکید کرد: بر اساس این سازوکار مالی، یونیت‌های صندوق به دستگاه‌های اجرایی واگذار می‌شود. دستگاه‌های اجرایی پس از دریافت یونیت‌ها می‌توانند آنها را جهت تأمین منابع مالی و نقدینگی به فروش برسانند یا مستقیما به پیمانکاران واگذار کنند.

مدنی‌زاده هدف از آغاز این پروژه از دارایی‌های خود وزارت اقتصاد را تمرین عملی و طی کردن تمامی مراحل اجرایی (از صفر تا صد) عنوان کرد و گفت: پیش‌بینی می‌شود این فرایند ظرف یکی دو هفته آینده به پایان برسد و پس از نهایی‌سازی، گزارش و ارائه‌ای جامع در هیئت دولت صورت خواهد گرفت تا سایر وزرا و دستگاه‌های اجرایی با نحوه کارکرد این مدل آشنا شوند.

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان کرمان:

جان کارگران معدن نباید قربانی ضعف نظارت و بی‌توجهی به استانداردها شود

دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان کرمان با انتقاد از مغفول ماندن برخی الزامات ایمنی در معادن استان، خواستار دقت بیشتر دستگاه‌های مسئول در احراز صلاحیت بهره‌برداران و نظارت بر عملکرد آنان شد و تأکید کرد: کوتاهی در رعایت مقررات ایمنی، در صورت احراز رابطه قانونی و سببیت، می‌تواند مسئولیت کیفری به دنبال داشته باشد.

مهدی بخشی با اشاره به اهمیت معادن در اقتصاد استان کرمان و ضرورت صیانت از جان کارگران، اظهار کرد: واگذاری معادن، فرایندی ضابطه‌مند است که مطابق قانون از سوی دستگاه‌های مسئول از جمله اداره کل صنعت، معدن و تجارت، پیگیری و نظارت می‌شود و دستگاه قضائی نیز در چارچوب وظایف و تکالیف قانونی خود، بر رعایت مقررات و صیانت از حقوق عمومی نظارت دارد.

وی افزود: افرادی که مسئولیت بهره‌برداری از معادن را بر عهده می‌گیرند باید از صلاحیت و توانمندی لازم برخوردار باشند.

بخشی با تأکید بر ضرورت ارتقاء ایمنی در معادن بیان کرد: استفاده از تجهیزات و ابزارهای استاندارد و ایمن، رعایت دستورالعمل‌های حفاظتی و ارائه آموزش‌های تخصصی به کارگران، نقش تعیین‌کننده‌ای در پیشگیری از حوادث و کاهش خسارات جانی دارد و باید در تمامی مراحل بهره‌برداری از معدن مورد توجه جدی قرار گیرد.

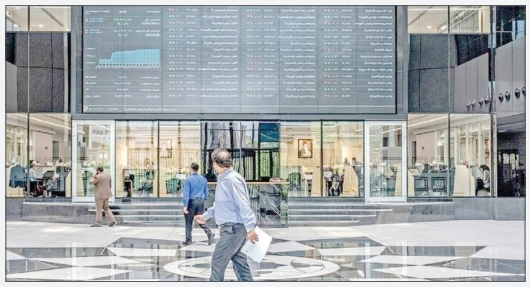
دادستان کرمان همچنین با ابراز نگرانی از وقوع برخی حوادث معدنی در سال‌های اخیر در استان بیان کرد: متأسفانه در مواردی، ضعف در رعایت الزامات ایمنی و بی‌توجهی به مقررات مربوط، زمینه‌ساز حوادثی شده که به مصدومیت یا فوت کارگران انجامیده و ضرورت بازنگری در شیوه‌های نظارتی و افزایش دقت دستگاه‌های مسئول را بیشتر می‌کند تا از تکرار حوادث قابل پیشگیری و تحمیل خسارات جبران‌ناپذیر به نیروی کار جلوگیری شود.

وی در ادامه با تأکید بر مسئولیت‌های قانونی ناشی از حوادث معدنی گفت: وقوع حادثه در محیط کار به‌ویژه در موارد منجر به جراحت یا فوت، حسب مورد می‌تواند واجد وصف کیفری باشد از این رو موضوع از طریق مراجع ذی‌صلاح و با بررسی‌های کارشناسی، از جمله ارزیابی رعایت مقررات ایمنی، الزامات فنی و ارائه آموزش‌های لازم، مورد رسیدگی قرار می‌گیرد.

بخشی تأکید کرد: چنانچه در جریان بررسی‌ها، قصور یا تقصیر اشخاص مسئول و نقض مقررات قانونی احراز شود، مطابق ضوابط قانونی با افراد متخلف برخورد قضایی خواهد شد و هیچ‌گونه سهل‌انگاری در صیانت از جان و سلامت کارگران نباید بدون پیگیری قانونی باقی بماند.

صف های فروش افزایش یافت؛

شاخص کل بورس ۴۰ هزار واحد ریزش کرد

معاملات بورس تهران در روز دوشنبه ۱۱ آبان ۱۴۰۵ در حالی دنبال می‌شود که بازار در دقایق ابتدایی با دو چهره متفاوت روبه‌رو شده است. فشار فروش در نمادهای بزرگ و شاخص‌ساز، شاخص کل را در محدوده منفی نگه داشته، اما وضعیت نمادهای کوچک‌تر بازار و همچنین فرابورس مثبت است.

به گزارش خبرآنلاین، بر اساس آمار ساعت ۹:۵۹، شاخص کل بورس با کاهش ۴۰ هزار و ۷۰۴ واحدی در سطح ۷ میلیون و ۶۱۳ هزار واحد قرار گرفت. در مقابل، شاخص کل هم‌وزن با رشد ۲ هزار و ۶۸۶ واحدی به ۲ میلیون و ۱۶۸ هزار واحد رسید.

حرکت متفاوت این دو شاخص، مهم‌ترین نکته معاملات صبح امروز است. منفی بودن شاخص کل در کنار رشد شاخص هم‌وزن نشان می‌دهد که فشار عرضه بیشتر در سهام بزرگ و نمادهای اثرگذار بر شاخص متمرکز شده و در بخش دیگری از بازار، خریداران دست بالاتری دارند.

در فرابورس نیز شرایط مثبت دنبال می‌شود. شاخص کل فرابورس تا ساعت ۹:۵۸ با افزایش ۱۷۲ واحدی به سطح ۶۵ هزار و ۳۸۲ واحد رسید. این موضوع در کنار رشد شاخص هم‌وزن می‌تواند نشانه‌ای از تداوم تقاضا در بخشی از سهام کوچک و متوسط بازار باشد.

ارزش معاملات در بورس تا این ساعت به حدود ۹۸ هزار میلیارد تومان رسیده و بیش از ۱۳.۵ میلیارد سهم میان معامله‌گران دست به دست شده است. در فرابورس نیز ارزش معاملات بیش از ۹۱ هزار میلیارد تومان ثبت شده است.

بازار امروز در شرایطی ادامه پیدا می‌کند که معامله‌گران باید رفتار شاخص‌سازها را در ساعات باقی‌مانده زیر نظر داشته باشند. اگر فشار فروش در سهام بزرگ کاهش پیدا کند، فاصله میان عملکرد شاخص کل و هم‌وزن کمتر خواهد شد؛ اما تداوم عرضه در این گروه‌ها می‌تواند مانع از تغییر مسیر شاخص کل شود.

از منظر تکنیکال، شاخص کل اکنون در محدوده ۷ میلیون و ۶۱۳ هزار واحد قرار دارد و واکنش بازار به این سطح می‌تواند مسیر کوتاه‌مدت معاملات را مشخص کند. محدوده ۷ میلیون و ۶۰۰ هزار واحد به‌عنوان یک حمایت مهم پیش روی شاخص قرار دارد و حفظ آن می‌تواند زمینه بازگشت تقاضا را فراهم کند.

در صورت از دست رفتن این محدوده، احتمال افزایش فشار فروش و حرکت شاخص به سمت حمایت‌های پایین‌تر وجود خواهد داشت. از سوی دیگر، برای بازگشت بازار به مسیر صعودی، شاخص ابتدا باید مقاومت محدوده ۷ میلیون و ۶۵۰ هزار واحد را پشت سر بگذارد.

عبور پایدار از این مقاومت می‌تواند نشانه‌ای مثبت برای بازار باشد و راه را برای حرکت شاخص به سمت سطوح بالاتر باز کند. با این حال، اختلاف امروز شاخص کل و هم‌وزن نشان می‌دهد که در شرایط فعلی، روند بازار یکدست نیست و تحلیل تکنیکال شاخص‌ها باید در کنار رفتار نقدینگی و وضعیت نمادهای بزرگ دنبال شود.